

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrta leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

7. inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 24 vin, ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 16 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka pettivrsta 24 vin, Izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do tozla opoldne. — Nezaprte reklamacije so poštnine proste.

Naša petdesetletnica

1867—1917.

Ob našem jubileju.

Petdesetletnico svojega obstoja obhajamo! — Pravijo, da je znamenje starosti, ako gledamo nazaj v preteklost in se naslajamo ob spominah na minule čase. Kdor je mlad, gleda naprej, izmerja bodočnost, si dela načrte ter se bori za njih izvršitev. Vkljub svojim petdesetim letom se čutimo mlade in zato zre oko v bodočnost. Neizmerno široko polje vsestranskega delovanja se odpira pred našimi očmi za dobo po vojski, Versko, narodno, domoljubno, prosvetno, gospodarsko, družabno, politično, organizatorično vprašanje, vsako vstaja pred nami, ogroženo od novih nevarnosti, zahtevajoče vseh naših moči in naše nepopustljive vstrajnosti. Mi hočemo biti in bomo na svojem mestu! V nas je nepremagljiva želja po življenju in mogočna odporna sila. Naj se začne v naš narod še toliko sovražnih valov, mi hočemo stati trdno kakor stojijo trdno naši možje in mladeniči na bojiščih proti vsem sovražnikom naše Avstrije. Nišesar se ne bojimo, kajti prepričani smo, da boče z nami Bog, pravica in vse naše slovensko ljudstvo. In kdo bi se v takem spremstvu bal?

Toda čeprav se ne čutimo stare, vendar nam neki notranji glas veleva, da se moramo danes ozreti tudi nazaj na preteklo dobo svojih petdesetih let ter izvršiti neko važno dolžnost. Ta dolžnost se imenuje hvaležnost! Res veliko hvaležnosti smo dolžni za nazaj.

Hvala najprej Bogu, ki je naše delo spremljal z očitnim blagoslovom. Mogoče, da smo se tuintam pregrešili proti njegovim svetim namenom ter v bojni razburjenosti segli predaleč ali v malomarni brez-

briznosti marsikaj zamudili. Ljubega Boga prosimo za vse napake odpuščanja. Naj ne sodi naših dejanj, storjenih in opuščenih, ampak naj se ozira samo na našo dobro voljo, s katero smo vedno hoteli služiti njegovi sveti volji.

Hvala slovenskemu ljudstvu, ki nas je tako rado sprejemalo teden za tednom ter nas ogrevalo s svojo ljubeznijo. V nad 30.000 iztisih izhajamo. Vemo, da ne govorimo več praznim stenam, ampak — ljudskim množicam. Ni več poštene slovenske hiše na Stajerskem, kamor bi ne zahajal naš list. In kar nas posebno tako povzdiguje in za kar smo izredno hvaležni, povsod nas sprejemajo z veseljem in ljubeznijo. Toda tudi nam naj bo dovoljeno danes izpovedati pred celim svetom, da smo z neizmerno ljubeznijo slovenskemu ljudstvu podajali to, kar smo imeli. Ljubezen se nam vrača z ljubeznijo. Kako bi ne bili hvaležni!

Hvala našim sotrudnikom in dopisnikom! Naše moči so šibke, pogled naš omejen, a za nas je gledalo na stotine oči, z nami je delalo vse polno zvestih, dragih nam prijateljev. Duhovniki, akademiki, učitelji, kmetje, kmetice, mladeniči, mladenke, vsi so prihajali in nam pomagali. Samo tako je bilo mogoče ustvariti list, ki je ljubljen od našincev in upoštevani od nasprotnikov.

Hvala tudi našim urednikom, rajnim in še živim! Naj imenujemo njih zaslužna imena! Od početka, t. j. leta 1867 do l. 1871 je urejeval naš list dr. Matija Prelog, od l. 1871 do l. 1875 dr. Jožef Uлага, od l. 1875 do l. 1885 sedanji kanonik in dekan novocerkovski dr. Lavoslav Gregorec, od l. 1885 do l. 1894 dr. Ivan Mlakar, od l. 1894 do l. 1898 seda-

nji nadžupnik Sv. Križa pri Slatini Frane Korošec. Hvala jim za vso njihovo ljubezen in delo, s katerim so list od stopinje do stopinje povzdigovali na sedanjost višino!

In s tem je dovolj pogleda nazaj. Mislimo in skrbimo zopet za naprej! Ljubega Boga prosimo nadalje svoje pomoči in blagoslova, slovensko ljudstvo prosimo za njegovo ljubezen, svoje sotrudnike, dopisnike in razširjevalce za njih delo. In šlo bo!

Vedno kvišku, vedno naprej! Bog z nami!

„Slovenskemu Gospodarju“ ob petdesetletnici

piše deželni odbornik dr. K. Verstovšek.

Nenavadno obletnico obhajaš, dragi naš „Slov. Gospodar“! Pa tako mogočen si kot nikdar popreje! Pred možem, ki nastopi Abrahamovo dobo, se klanjamo radi dozorele močatosti, zavoljo izkušnje, ki je pridobil v dobi 50 let, Tebe pa občudujemo, ki odsevaš svojo moč in jo razproširaš v tisoče in tisoče src rodoljubnih slovenskih mož, v tisoče in tisoče src slovenskih žen, mladeničev in deklet z nepopisljivo mogočnostjo, z vedno čilim duhom, mladeniškim ognjem, resnim naukom in strogim opominom, z brezmejno navdušenostjo za vse slovenske narodne pravice, s strogim grajanjem narodne mladosti in z očetovskimi opomini na slovenskega kmeta za gospodarski napredek in z lepimi, koristnimi navodili da splošnega narodnega blagostanja.

Dne 16. januarja 1867 Te je s ponosom prinesel prvi urednik dr. Prelog v mariborsko Citalnico,

LISTEK

Slavljenču!

Bl. Dv.

„Slovenski Gospodar“! Ti petdeset let star, torej že Abrahama videl! Pri človeškem življenju je doba dočakanih 50 let lepa starost in vsak smo Bogu hvaležen biti za isto; za list pomeni enaka preteklost še večjo častitljivost, kajti primeroma večja, kakor je človeška umrljivost, je umrljivost listov že v prvih povojih. Ker je lepa navada, da se slavljencu ob svečanostni priliki klanjajo somišljeniki, prinašajoč mu čestitke in dobre želje, se tej hvalevredni navadi nočemo izneveriti štajerski listi, ki smo s Teboj istih načel, temveč danes prihajamo pred Te s čestitkami in voščili.

„Straža.“

Stara sem devet let, v primeri s Tvojimi leti se otrok. Preden sem zagledala luč sveta, je bila nevarnost, da bi Ti kot tednik prenehal in začel po 2-krat izhajati na teden. Tvoji čitatelji so bili že toliko politično zreli, da jim kot tednik nisi zadostoval, zlasti ker se je radi splošne, direktne in enake volilne pravice in ponovnih volitev politično življenje zelo razširilo. Namesto da bi se Ti preustrojal, morebiti v škodo svoji stari veljavi, poklical si v življenje mene. Naslonila sem se na Tebe kot denarno

močnejšega, a mislim, da Ti nisem več v nadlego, ker že diham neodvisno. Rada pa Ti iz hvaležnosti in spoštovanja sežem pod pazduho, kadar radi preobilnega gradiva v listnici uredništva zdihuješ. Da si zahajam v hiše imovitejših, vendar nisem vredna se staviti v pored s Teboj; kajti pot si mi Ti pripravil, učil si štajerske Slovence brati, slovensko čutiti in misliti. Nezlomljiva je Tvoja sila, v kmetijskih domovih si se globoko vkoreninil. Citajo te vojaki-domorođci na različnih frontah, Ti jim ustvarjaš zvezo z ljubljenostjo ožje domovino. Imel si tudi Ti, Tvoji uredniki in somišljeniki, hude boje tekom let. Venec zmage nosiš Ti. Za boje si se rodil, v bojih si zrastel, v svetovni vojski obhajaš zlati jubilej. Skrbi in sedaj nisi prost. Želim Tebi in sebi, da bi mogla štajerskim Slovincem z velikimi črkami oznaniti mir, njihov rojakom na bojišču pa povratek; potem pa se, kaj ne, zopet z novimi silami posvetiva blaginji mladega slovenskega ljudstva.

„Naš Dom.“

Ljubi „Slovenski Gospodar“! Tebi je morebiti znano, da nisem mrtev, ampak samo spim. Kakor i kralj Matjaž v gori, počivam, dokler ne napočel dan, da stopim s svojo armado, organizirano slovensko mladino na plan, in mladinsko gibanje na Slovenskem Stajerju bo zopet v teku. Ti še veš, ljubi moj pokrovitelj, koliko veselja sva doživela nad mladimi naročniki, dopisniki, agitatorji, govorniki, organizatorji. Najini letniki tega stoletja so tega pričali. Priporočaj mojim stari prijateljem, naj moje številke hranijo za boljše čase. Tvoja 50letnica me zelo mika,

da vstanem ter osebno s svojo armado pred Teboj defiliram, ali Ti veš, da sem kot zvesti domoljub skoraj vso moško mladino dal na razpolago za obrambo velike očetnjave, kjer mi dela veliko čast, a mladenke pa so z delom doma tako obložene, da njih mobilizacijo še sedaj opustim. Pa saj se tako sleherni Slovenec, ki je vzrastel iz mladinskega gibanja, veseli Tvojega sijajnega jubileja. Tebi se imamo zahvaliti, da ni bilo že prepozno, ko smo z organizacijo začeli.

„Glasnik najsvetejših Src.“

Star sem 15 let, mladič proti Tebi. Preprosta je moja obleka in resna moja vsebina, ker bavim se z večnimi resnicami. Dobiti me je poceni, ker ne iščem zemeljskega dobička, ampak vse kaj višjega, — ljubezni do Najsvetejših Src. Krščanska načela, na katera si Ti vedno prisegal, skušam jaz prenesti v življenje po cerkvenih organizacijah, bratovščinah. Za Tvojo močatost, s katero si se vedno priznal h krščanskemu naziranju, naj Ti bo vezilo ob Tvoji petdesetletnici blagoslov Najsvetejših Src Jezusa in Marije za to novo in vsa nadaljna leta, desetletja in stoletja.

„Gospodarske novice.“

Mislile smo, da smo od Tebe neločljive. A zakaj si nas izločil sedaj med vojsko? Kaj ne. Tvoje gospodarsko vprašanje Te je prisililo, da začasno opustiš priloge, ker vojska sili, da se omejimo le na najpotrebnejše. Da se razločujemo od Tvojih drugovrstnih novic in služimo strokovnemu poduku, sma

in kazal prvo številko navzočim udom čitalnic. Gledali so Te strmeč, kakor neznanega popotnika, ki je priromal med slovensko ljudstvo Slovenskega Štajerja v približno 500 iztisih. Danes se nikdo ne čudi več, če poseliš slovenske domove, če se zglediš v palačah slovenske inteligence, če potrkas na duri bogatega posestnika, ali se ponižno pridružiš članom revnega slovenskega kočarja in viničarja. Nad 30 tisoč bratcev Tvojih se naseli vsak teden po raznih hišah Slovenskega Štajerja, v katerih se bje slovensko srce in stanujejo zadovoljni, rodoljubni slovenski ljudje. Povsod Te prijazno sprejemajo, povsod Te čislajo in blagrujejo, povsod Te cenijo visoko, ker si njih tolažnik, njih učitelj, njih buditelj, njih vestni poročevalec vseh dogodkov, njih neutrudljiv in neustrašeni branitelj in boritelj za pravice in blagor vseh slovenskih stanov, zlasti pa našega vrliga slovenskega kmetkega stanu in nižjih slovenskih slojev.

Ze od prvega leta do visoke dobe 50 let vsebuješ vse čednosti in vrline slovenske: bogaboječnost, izrazito katoliška krščanska načela, odkrito avstrijsko mišljenje, ljubezen in udanost do svojega vladarja, domoljubje, narodno zavest in narodni ponos, visoko spoštovanje domačih slovenskih navad in šeg, ljubezen do svojega bližnjega, neupognjenost pred tujim vplivom, doslednost in točnost prevevajo od prve do zadnjih številke mnogobrojne liste, ki so se širili med slovenskim kmetkim ljudstvom. Saj ni čudo! Predale Tvoje so pisali in polnili moške iz ljudstva, moške iz nepokvarjenega naroda; prefrsujajoče, vzgledne članke so v Tebi objavljali sinovi slovenskega kmeta, hčerke slovenske matere; resne, poučne dopise je pisala žuljava kmetka roka; vesele vesti in žalostne novice sta poročala kmetki sin in slovensko dekle. Spretni uredniki so zbirali vse snovi v lepe skupine, iz katerih odseva prastna zgodovina slovenskega štajerskega ljudstva izza zadnjih petdesetih let. Uredniki so bili tista tajna sila, na katero si se opiral ves čas svojega obstanka! Vestno so opravljali svoje delo v Tvoji službi vsj, toda rekel pa bi: Dr. Prelog Te je ustvaril, dr. Gregorec Te je vzbudil, sedanjí urednik Te je razširil. To so trije mejniki, na katerih sloni lestevica do viška, katerega si dosegel ob izredni obletnici, ki jo tačas obhajaš.

Skromen si bil vedno, zato si se priljubil tudi skromnemu slovenskemu kmetu! Toda ob petdesetletnici Tvojega obstanka smeš ponosno dvigniti svojo glavo kvišku in z zadovoljnim očesom pregledati vrste svojih častilcev in bralcev. Ti si si jednak, toda kaka sprememba je v ljudstvu! Narod je preroben, čil in krepak, zaveden in poln samozavesti. Kmetko ljudstvo je vzbujeno, narodni ponos je prešnil vse sloje, kmetko gospodarstvo se dviga in napreduje, slovenski domovi so dobili drugo, lepše lice. To so deloma sadovi Tvojega neprestanega vpliva, Tvojega spretnega delovanja. Slovenski Štajer je pod Tvojim blagim vodstvom! Ljudstvo Slovenskega Štajerja slovi daleč v državi po svoji pobožnosti in verskem prepričanju; Ti „Slovenski Gospodar“ si branil verske svetinje in utrjeval v ljudstvu verske resnice, branil jih z neustrašenostjo proti klevetnikom, razkrin-

kaval laži-proroke in kazal pravo pot po naukih naših cerkvenih dostojanstvenikov.

Slovenski Štajer je biser avstrijskega državljanca. Rodoljubje, brezpogojna udanost do cesarske hiše in do svoje domovine odlikuje slovenskega kmeta „Vse za vero, dom, cesarja“, po tem geslu si vzgajal Ti svoje Slovence! Hudi boji so nastopili, krvave bitke se bjele na mejah naše države. Slovenski moške in slovenski sinovi zelenega Štajerja prelvajo kri na vseh poljih svetovne vojske z nepopisno hrabrostjo, navdušenjem in gorečnostjo. Oni vedo, da zastavljajo življenje za presvitlega vladarja, za lepo domovino, za katero so dolžni žrtvovati vse imetje. Ti „Slovenski Gospodar“ si navdahnil s svojimi spisi mladeniče z gorečnostjo, katero občuduje ves svet. Tvoja prava avstrijska vzgoja se zrcali v činih vrljih slovenskih junakov.

Slovenski kmet, slovenska žena, slovensko dekle, slovenski fant se zavedajo, da so štajerski Slovenci. Kaka mlačenost je bila v ljudstvu še pred 50 leti! Saj si trdil v prvih številkah po spretnem peresu dr. Preloga, da si moraš za narodnostno navdušenje odgojiti še le bralcev! Slovenska misel se je začela širiti med ljudstvom, slovenska probuja je vznikla v ožjih krogih in prevela vse prebivalstvo. Sedaj, ko obhajaš redko slovesnost, stojijo na Slovenskem štajerskem neomahljivi stebri slovenstva med priprostim ljudstvom, katerih ne omaje nobeden vihar in jih ne podre nobeden še tako mogočen narodni nasprotnik. Branil si Ti, „Slovenski Gospodar“, vsepovsod in vsikdar pravice slovenskega jezika v solah in uradih, bil si hud boj proti odpadništvu, dosledno si odbijal vse napade na slovenstvo, trpel si zato, toda vstrajal. Koliko gorja si doživel, koliko preganjanj in natoleevanj od strani nasprotnikov, koliko bridkih izkušenj si imel v lastnih vrstah! Tirali so Te pred sodišča, sramotili Te in blutili, potrpežljivo si vse prenašal! Solnce Ti je vedno mileje sijalo, oklepalo se Te je vedno več odkritih prijateljev, postal si vsem narodni učitelj in prvobornik za slovenske svetinje. Vcepil si mladini spoštovanje do slovenskega jezika, do slovenske govornice, do slovenske matere. Ponosen si lahko s svojo vzgojo! Ne zapustijo Te mladi učenci iz ljudstva v najhujših nevarnostih in bridkih urah! Zbirajo se krog Tebe in z mladeničko žilavostjo branijo nauke, ki si jim jih Ti vcepil. Ko ni bilo začetkom vojske dovoljeno niti v graških nemških listih, da bi se odbor za nabiranje vojakom namenjenih darov nazival slovenski, ko Ti nisi smel imenovati svojega ljudstva, da je slovensko, so predrli led in rešili čast slovenske govornice vrlji slovenski vojaki kot marljivi so-trudniki „Gospodarjevi“, so širili narodno zavest in probujo naprej v Tvojih predalcih s svojimi dopisi iz fronte slovenski vojaki, vsi Tvoji učenci in Tvoji-častilci. Srečen si, „Gospodar“, da imaš take hvaležne, vrle sinove in učence! Iz njih pisem in dopisov odseva Tvoje pravo avstrijsko mišljenje in Tvoj narodni ponos.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo“, je bilo zdravo načelo, ki si ga začel širiti med zapuščeno slovensko kmetko ljudstvo. Za okrepitev narodne

moči je treba imetja in bogastva, do katerega pa ne dovede samo prirodna zmožnost, treba je pridnosti, varčnosti, podjetnosti in pogumnosti, pred vsem pa pravega znanja. Vse to si širil Ti med slovenske kmete! Ti si bil našemu kmetu pravi učenic, ki si ga spodbujal k podvojeni marljivosti, ki si ga učil varčevati, ki si ga navajal na razne poskuse v kmetijstvu, ki si mu odpiral oči pri raznovrstnem delu, ki si ga opozarjal na skušnje najboljših kmetovalcev, ki si primerjal obdelovanje polja v drugih naprednih deželah z vedno istim in slabim načinom domačega obdelovanja. Ti, gospodar vseh gospodarjev, si kazal vedno na vrline pravega kmetovalca in pozival svoje zveste kmetke čitatelje na posnemanje. Ti si obvaroval nešteto krat nevednega našega kmeta pred oderuštvo, Ti si pobijal odločne izkoriščevalce kmetkega stanu. Učil si kmeta računati in ceniti svoje delo in svoje pridelke; naznanjal mu vedno cene za raznovrstno blago. Ti si solal kmeta v raznih zakonih, Ti si mu pripomogel do spoznanja, da je on gospodar svojega imetja in svoje grude. Kmet je postal samostojen, samozavesten državljan. Ti si nadalje likal slovensko dekle; Ti si posegel često z vspehom v ženino gospodinjstvo. Snaga in red sta se udomačila v slovenskih kmetkih domovih. Blagostanje se širi, kmetijstvo napreduje, Slovenski Štajer šteje, hvala Bogu, lepe promozne kmetke domove, kakor ne zlahka v drugih delih dežele. In k temu si pripomogel največ Ti, ki podučuješ in učiš od tedna do tedna, od leta do leta z obojovsko skrbjo našega kmeta v vseh panogah gospodarstva, v vseh državljskih pravicah, zakonih in dolžnostih.

Slovenski Štajer je z malimi izjemami pod jednotnim političnim vodstvom. Sloga je nastopila, vsi sloji so precej združeni v mogočno skupino. Tudi te je v veliki meri Tvoja zasluga, „Slovenski Gospodar“! Vneli so se hudi, nesrečni strankarski boji, ki so razburkali vse mirne in nemirne duhove slovenskega Štajerja. Pod Tvojo zaščito so se združili zastopniki kmetkega stanu v Kmetko Zvezo z doloženim, izrazitim, katoliško-narodnim programom. Ti si vodil zastopnike v boju, Ti si jih branil, Ti si klical svoje slovensko ljudstvo pod svoje okrilje; in ljudstvo Ti je zaupalo, se Te oklenilo, kakor vsikdar in Te dovedlo z zastopniki vred do popolne zmage. Koliko so se zaletavali v Tebe nasprotniki, koliko so Te črnili, koliko Te napadali! Vse si preštal napadalcev ni več, toda Ti nosiš tem višjo glavo, postajaš vedno mogočnejši, žilavejši in pridobivaš vedno več zaupanja. Nisi podoben starčku, ki prekorači petdeseto leto, temveč mladeniču, ki se prerodi, da s tem večjim mladeničkim ognjem nadaljuje svoje početo delo za blagor in blagostanje našega kmeta, za probujo in povzdigo slovenskega naroda! Naprej!

Boj za mir.

Četverospozrazum je torej odklonil našo mirovno ponudbo, kakor smo že zadnjič poročali. Da bi nihče ne dvomil, da je četverospozrazumu resno z od-

dobile ime „Gospodarske Novice.“ Bile smo priljubljene, kakor si priljubljen Ti. Potrebne bi bile zdaj še prav posebno, a kakor mora v vojskem času eden, četudi ženska, delati za dva, tri, tako delaš Ti sedaj za nas vse. Torej še vedno izvršuješ, kar so Ti v naslovu pred 50 leti rojenice prisodile, biti: slovenski gospodar, kašipot za gospodarje in gospodinjje. Čestitamo Ti k temu, da nisi nikdar zanemaril tistega temelja, v katerem naš narod korenini na Slovenskem štajerskem, in to je gospodarski temelj. Da je naše ljudstvo gospodarsko utrjeno in v zadnjih časih tako napredovalo, je tudi Tvoja velika zasluga. Ko napoči zaželjeni dan miru, bova zopet skupno gospodarsko učila in bodrila naš narod.

Vsi čestitamo.

Sedaj pa stopimo vsi, ki Te imamo radi in smo s Teboj bolj ali manj zvezani, skupaj v vrsto ter Ti želimo na Tvojem nadaljnjem potu božjega blagoslova in narodove ljubezni. Vodi naprej naše slovensko ljudstvo v lepo bodočnost! Navdušenim kaži cilje, mlačnim vlivaj poguma, zaspane vzbujaj! Sovražnike odbijaj, prijatelje štiti! S srečnimi vriskaj, žalostne tolaži! Če se Ti dobro godi, se ne prevzami, če Te preganjajo, vstrajaj! Bodi kakor dosedaj vedno pošten, pogumen in odločen! In nikdar ne boš omahoval pod težo svojih let, kajti ljudstvo bo Te ljubilo in Bog bo s Teboj!

A tudi v bodoče se hrabro bojuj za narod teptani in njega obstoj, z besedo in z deli krepko pospešuj

blaginjo njegovo in splošni razvoj; za naroda slavo, korist in prosveto delujmo vsi skupaj z ljubeznijo vneto!

Vojni spomini.

(Napisal Januš Golec.)

(Dalje.)

Z Bogom grad kratke, rajske sreče! Ono noč in drugo predpoldne smo pošteno stopili. Enkrat popoldne smo se ustavili v večjem kraju: Kurovica. V tem selu je prijezdila mimo nas eskadrona ulancev. Nekateri jezdeci so postali in nam kazali do krvi opraskane konje, češ, s kozaki smo se že ravnili na sulico in sabljo. Kako smo vam mi te konjske krampe tedaj pomilovalno gledali, božali in jim ponujali sladkorja. Bili so pač po našem mnenju ranjeni ali vsaj opraskani prvi — junaki...

Nastanili smo se v grško-katoliškem župnišču. Gospod pleban je bil suholav, starfakv dedec, grdega pogleda in neprijaznega vedenja. Otrok je imel kričavo in vražje razposajenih, velikih in srajčnikov za par podov. Pri pogledu na ta otročji dirindaj po župnišču sem se hvaležno pokržižal.

Zahvaljen Bog, da niso duhovniki pri nas oženjeni!

Gospod pleban nam ni ponudil nič, še vode ne, ampak samo grdo in mrko nas je motril. Uroki bi se mi bili oprijeli, da sem dedca še dolgo gledal. A prav vesel sem bil, da me je postal oberst nekaj kilometrov naprej, poljske poti preiskovat.

Vrnil sem se v župnišče pozno v noč. Zbudil sem plebana s prošnjo, naj bi mi odprl prenočišče; dasi je znal, da sem jaz duhovnik in čeprav sem šel bil v službi, me je pognal kot vsiljivega psa in mi zaloputnil vrata pred nosom.

Trenutno mi je v srcu togotno zavrelo, a premagal sem se. Krenil sem v hlev h konjem in tamka na slami spaval bolj sladko, kot pod negostoljubnim plebanovim krovom. Usoda ga je oplazila pozneje s šibo vojnega požiga za črnookost in neprijaznost. Sam mi je nekaj tednov pozneje tožil v Lvovu, da so mu kozaki skurili hram in hlev; ostala mu je le razposajena otročjad.

Nekaj kilometrov za Kurovicami začenja se nepregledna ravan in na karti je bilo zapisano: Samec ob suhi in vročini orekoračljiva. Ko smo mi avgusta leta 1914 stopili na to plan, bila so tla vsled vročine suha in razpokana. Kako so se naši kmečki fantje čudili temu nepreglednemu žitnemu morju, ki je v lahnem pišu valovilo tako čarobno zlatobarvno. Rodna zemlja je črna, kot po naših vrtovih in ne rabi nobenega gnoja.

Vsakdo bi si pač mislil: V tako rodovitno ravnih krajih so pač kaj bogati ljudje. Kaj se! Rusinski kmet je reva in iz teh bogatih krajev je največ izseljencev v Ameriko. Vzrok bede rusinskega seljaka so gradovi z ogromnimi veleposestvi in židje. V vsaki vasi najdete grad, vsaj pred vojno je bilo tako, last kakega poljskega zlahtnika. Pa ne obdeluje sam razsežnega veleposestva, ampak ga daje v najem grabežljivemu čifutu. Ta ga porazdeli med kmete in skuša izžeti iz krvavih seljaških žuljev v nebo vročo najemnino. Kmet dela in trpi, pa ne za svoje